

מעין גנים

אורי

זמנים

הדלקת הנרות.....7:02
עלות השחר.....5:19
סוף זמן קרי"ש.....9:06
סוף זמן תפלה.....10:22
מוצש"ק.....8:27

י"א אלול תשע"א לפ"ק

פרשת תצא

גליון ד' | שנה א'

יול"ע"י תלמידי ישיבה גדולה ד'סאטמאר - קרית יואל - בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעזה"ש"ת

= אלו =

ר"ת מפי ספרים וסופרים על חודש אלול

אלול ר"ת א"י לודי ודודי ל"י.

(של"ה)

אלול ר"ת א"י ל"ה ויענינו ל"ה.

(ספרים)

אלול ר"ת ו"מל ה' א"ת ל"בבך ואת ל"בב זרעך, שחודש זה מוכן לתשובה.

(של"ה)

אלול ר"ת והאלקים א"נה ל"ידו וישמתי ל"ך מקום, שהקב"ה מוזמין לכל אחד מקום לשוב.

(בנ"י)

אלול ר"ת וישאלו א"יש ל"רעהו ל"שלום, כי המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה.

(רבינו של"ט"א)

אלול אותיות לו-לא שכפי מה שלא אנחנו כן לו אנחנו כי בגסות אין אני והוא יכולין לדור.

(שפ"א)

אלול ר"ת ואני א"היה ל"ך ל"משנה, כי סגולת החודש הוא למהר התגלות משיח בן אפרים להיות למשנה משיח בן דוד בב"א.

(בנ"י)

אלול אותיות "לולא", כי ע"י חודש אלול האמנתי לראות וגו'.

(ישי"מ)

אלול ר"ת ויאמרו ל"אמר א"שירה ל"ה, שיאמר שירות ותשבחות בזה החודש, למען לאמר בחודש תשרי.

(י"טב פנים)

אלול ר"ת ביום השמיני וגו' ל"כס והקרבנם א"שה ל"ה, כי עיקר יום השמיני הוא לעזור השלימות שקנתם באלול.

(י"טב לב)

אלול ר"ת קמתי א"ני ל"פתח ל"דודי ודודי חמק עבר וגו'.

(שע"ה)

אלול ר"ת א"יש ל"רעהו ו"מתנות ל"אבינו, כי חטאך בצדקה פרוק. (ישמח ישראל)

(שע"ה)

אלול ר"ת א"ם ל"חיים ואם ל"מות.

(שע"ה)

אלול אותיות א'-לול, שאם יתדבק באלופו של עולם יפתח לו ה' שערי התשובה.

(נועם אלימלך)

אלול ר"ת א"כול ל"חמך ו"יתן ל"דל, שצריך ליתן צדקה, כי חטאך בצדקה פרוק.

(שע"ה)

(המשך יבא בשבוע הבא)

כי תצא למלחמה על אויבך

רך בשנים ורך החכמה היה בן הגביר כמות אביו לדאבון כל ידידיו, אוצר אדיר מפז ומפנינים יקרה השאיר לו אביו לבנו יחידו אשר אהבו, מחמת קוטנו לא ידע מה לעשות באוצר גדול זה עד שפנה לדודו לשאול כדת מה לעשות בכדי שלא יאבד האוצר, דודו אשר יצר לבו היה רק רע כל היום החליט לעשות לריעו רעה וחרפה נשא על קרובו באמרו לילד שיתן לו כספו והוא יעסק בדיני ממונות בכדי שלא יאבד כספו, וכך הוה, שהקטן נתן לדודו הממון הרב ודודו השתמש בהממון להבליז וכיזב לבן באמרו שנכשל בעסקיו, בראות הנער כי נפל לידי רמאי וכי ממונו הולך ואוזל רץ אל החכם לשאול ולהתייעץ מה לעשות שלא יאבד לגמרי כל ממונו ומה לעשות עם כל הממון שנשאר עדיין ברשותו, ענה לו החכם שכל זמן שמאמין לדודו וסומך עליו אינו יוכל ליעצו כלום כי דודו מתכוון אך ורק לרעתו, אך דבר אחד אמר לו שידע שדודו איש רע ורצה לגנוב כל כספו וידע שצריך לזהר מאיש זה, ורק אחרי שיפסיק להאמין ולסמוך על דודו יוכל ליעצו כדת מה לעשות עם כספו.

כן מסביר המגיד מדובנא ז"ל את מאמר הגמ' (שבת דא) שהוא גר שבא לפני הלל ואמר גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, אמר לו, דעלך סאני לחברך לא תעביד, ואידך זיל גמור.

הנמשל כי היצר הרע מתכוון רק לרעתו של אדם ומפתהו שכן היא הדרך הנכונה לילך, לכן אמר הלל שכל זמן שחושב שעולם הזה הוא כל תכליתו של אדם אינו יכול לגיירו, אך דבר אחד אמר לו, שמאן דעלך סאני הכוונה ליצר הרע ששונא האדם ומכוון להרע לו לעולם הבא באמרו שהעולם הזה הוא עיקר, לחברך לא תעביד, אל תחשוב שמתכוון מוכתך יתברך הוא היפוך היצר מכוון רק לרעתך, ואף שאינו מתחיל מיד בעבירות אלא בהנאת עולם הזה, תדע דבזה תלוי כל התורה, ואם לא תשמע לעצת היצר לא תעשהו לחברך, ואידך זיל גמור, תוכל לקיים כל התורה.

כי תצא למלחמה על אויבך, במלחמת הרשות הכתוב מדבר הכוונה בזה כשתצא למלחמת היצר תדע בתחילה שהיצר מתכוון רק לרעתך, אף במלחמת "רשות" בדבר רשות שהתורה לא אסרה תדע לקדש עצמך כמותר לך ואף אם מראה לך פנים כאח וריע, תדע שמתכוון אך ורק לרעתך, ואם תלחם נגדו אף בדבר הרשות תזכה לזנתנו ה' אלקיך בידך.

הגליון הזה נתנדב ע"י העסקן הרבני הנגיד המפואר מוה"ר נפתלי משה אינדיג הי"ו

לע"נ זקינו הרה"ח ר' מנחם גרשון בן הרה"ח ר' שלום ע"ה - היאצ"ט חל ביום י"ד אלול

משמש דקהלתנו הק' רבות בשנים, ומייסד החברה קדישא דקהלתנו הק'

ממעין התמרים

ליקוטי דברי תורה מרבוה"ק עצי התמרים

מורו זה תנודב בשבוע זו ע"י מוה"ר משה ברוך פאללאק הי"ו
לרגל יציאת בני הכה"ק יחזקאל אלטס מ"ו סטעניי תלמידו וישיבתו חק

כי תצא למלחמה על אויבך.
אויבך זה יצר הרע, ונתנו ה' אלקיך בידך כי ברשות האדם להמות ידיו וכלי המעשה לכל אשר יחפץ, אבל העיקר ושבות שביו הוא הלב הנשבה בין הזרים כמו שאמרו חכמינו ז"ל (בראשית רבה לה, יא) רשעים מסורים ביד לבם ואין הלב ברשותם, על דרך שפירוש האלגאזי (משלי ד, כג) מכל משמר מאסר נצור לכך.

(יטב לב)

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבות שביו.

יתבאר עפ"י"ש בספר בני יששכר כי סגולת עבירה לשמה היא להפיל שונאי ישראל כי בעת שישראל עושים מצוות ומעשים טובים ירד הטוב והשפעה על כל פנים שגם אומה"ע יהנו מהטוב הנשפע בש"ה הללו את ה' כל גוים בזמן כי גבר עלינו חסדו, ולהיפך בהיפך בעת שישראל עושים ח"ו עבירות תבא הרע על כל פנים, א"כ האין יכולים להמשיך רק רע לשונאי ישראל זהו רק ע"י עבירה לשמה שהכונה הוא טוב לישראל ע"י המעשה העבירה רעה תבא עליהם.

(קדושת יו"ט)

כי תצא למלחמה על אויבך.
פירש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר. עוד ברש"י לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע. נראה לומר עפ"י"ש בספר אמרות מהורות (תהלים קט) לפרש הפסוק (משלי מז, ז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, דהענין שהיצר טוב מייעץ את האדם רק למצות עבודת הבורא ית"ש, והיצר הרע אינו מסית את האדם רק למצוות הגופניות אכילה ושתייה וכדומה, והדרך הממוצע שיעשה האדם כל עשיותיו לשם שמים, דהיינו שיאכל כדי שיהיה לו כח ללמוד ולעבוד ה' וכן כולם. וזה כונת הכתוב ברצות ה' דרכי איש, אפילו תאוות אכילה שתייה עושה גם כן לעבודת הבורא, גם אויביו זה היצר הרע משלים עמו, עכ"ד. וזה שאמר הכתוב כי תצא למלחמה על אויבך, היינו עם אויבך, ולשון על הוי כמו עם, כמ"ש (שמות לה, כב) ויבואו האנשים

ממעין הפרשה

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

מורו זה תנודב בשבוע זו ע"י מוה"ר ישראל ארי האלענער הי"ו
לרגל בר מצות בנו המ' משה יודא ע"ו

והי' אם לא חפצת בה. ופירש"י הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה, וכתב הרא"ם לא ידעתי מהיכן דרשו זה, ובארץ החיים סימן קמ"ח הביא בשם ר' גבריאל ז"ל אבדק"ק נ"ש דאיתא טעם שכותבין בכתובה כך וכך ימים "בחוודש" ובגט כותבין "לירח" פלוני על שם הפסוק כי יקח איש אשה חדשה, נאמר חדש בלקיחה וכתב גרש ירחים אצל גירושין, ולפי זה קשה שאמר כאן ולקחה וכתב ובכתה ירח והרי בלקיחה ל"כ ירח לכך פירש"י דהכתוב מבשרך שסופך לגרשה ולכך כתיב ירח כי סופך לשנאותה ולגרשה עיי"ש.

(פנינים יקרים)

והיה בהגיה ה' אלהיך לך מכל אויבך וגו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח.

רבים מדקדקים בהאי לא תשכח דאין לו ביאור, וג"ל עפ"י"ד המדרש בשעה ששמעו בני ישראל אנכי מפי הגבורה היו לומדין ולא היו שוכחין, כשאמרו דבר אתה עמנו היו לומדין ושוכחין, כיון דעיקר השכחה באה מהיצר הרע, כשנעקר היצר הרע לא שוכחין, כשחזר היצר הרע שוב ה' שוכחין, וידוע דברי חז"ל דאין הקב"ה נפרע מן האומה מלמטה אם לא נפרע מקודם משר שלה למעלה, וידוע שר של עמלק הוא הס"ם הוא היצר הרע. וזש"ה מחה תמחה את זכר עמלק, ואז ממילא יפרע הקב"ה מקודם משר שלו הוא היצר הרע, וכיון דנעקר היצר הרע אז ממילא לא תשכח, ותוכל ללמוד ולקיים התורה בשלימות.

(ליקוט האורים)

כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור וגו' לא יבא אל תוך המחנה.
אפשר רימוז בזה "כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור" ומחשב בדעתו תמיד "מקרה לילה" שכל מה שאירע לו בלילה הזה דהיינו גלותינו הארוכה, היא במקרה ולא בהשגחה פרטית מאת ה' "ויצא אל מחוץ למחנה" כשיצא מן העולם "לא יבא אל תוך המחנה" עוד לתחיית המתים כי תחיית המתים יוצא מהיקש הטבע.

(אור פני משה)

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך וגו'.
יל"פ בדרך רמז כי תצא למלחמה על אויבך היינו תיכף כשיהיה איתערותא דלתתא ותצא למלחמה נגד היצה"ר אז בודאי ונתנו ה' אלקיך בידך כמאמרם ז"ל (שיר השירים רבה ה, ב) פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, וראית בשביה אשת יפת תואר זהו גם כן הבטחה כשיתן ה' אלקיך בידך את היצר הרע אז וראית איך שהשכינה שהיא אשת יפת תואר היא בשביה כביכול, וחשקת בה לפדותה מן השביה ולקחת לך לאשה והבן.

(דגל מחנה אפרים)

וראית בשביה אשת יפת תואר וגו'.
יל"פ דהתורה רמזה לנו דהנה כמה פעמים נראה לו לאדם על איזה דבר שהוא מצוה לעשות כן, ובאמת הוא עצת היצר הרע ומפתה אותו בזה, והנה להגיע אל אמיתת הענין, יכול לבוא על ידי שיראה אחר כך אם יהיה לבו שמח או לא, ואם שמח ידע כי נכון הדבר אשר עשה לפניו יתברך, ואם יחרט אחר כך ידע כי היא מצד הרע חס ושלום. ולכן אמרה התורה וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה שידמה בעיניך שהיא מצוה, אמרה התורה ולקחת לך לאשה, ואז והיה אם לא חפצת בה שתתחרט אחר כך בה, אז ושלחתה לנפשה תדע שאין מצוה בדבר, והבן.

(אך פרי תבואה)

ברש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר.

מקשים העולם דתיבת לא ותיבת אלא מיותר. ויש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא רב הוה קמצערא ליה דביתו וכו' אמרו לו תלמידיו והא קמצערא טובא אמר להו לא די שמגדלת את בנינו אלא גם מצלת לנו מן החטא עיין שם. נמצא האשה מועלת לנו לשני דברים לגדל הבנים וגם להציל מן החטא. והנה ביפת תואר דסופה שתלד בן סורר ומורה אם כן יפת תואר אינה מועלת רק לדבר אחד דהיינו להציל מן החטא. וזה שפירש רש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר. דיפת תואר אינה מועלת רק כנגד יצה"ר לחוד.

(תוכת התורה)

(עצי חיים)

כי תצא למלחמה וגו'.
הנה כולם פירשו שפרשה זו מדברת במלחמת היצר, והכלל הוא במלחמת היצר, כמו שאיתא בספר חובת הלבבות (שער יחוד המעשה, ה) שאינו דומה לשאר מלחמות עם שונא, שבשאר מלחמות אם ינצחו פעם אחת ופעמיים, לא יבוא עוד הפעם שכבר ירא לנפשו אחר שראה שהתגבר עליו שתי פעמים, לא כן הוא היצר הרע, שתמיד הוא אורב אל האדם ללכדו, אפילו אם נצחו כבר אלף פעמים, ותמיד צריך ללחום עמו בלי הפסק. ועל כן אמר כי תצא למלחמה, ולא אמר כי "תלחם" מפני שתמיד יהיה בעיניך כאילו אתה יוצא למלחמה, ולזה אמר שני פעמים ונתנו ה' אלהיך בידך ושבות שביו, שאפילו אם פעם אחת נתנו ה' אלהיך בידך, אף על פי כן ושבות שביו, תראה לשבות ממנו עוד הפעם בלי הפסק, ורק לבסוף ירחם השם יתברך ויתנו בידך לגמרי.

(דברי יואל)

כי תצא למלחמה על אויבך.
ובספרי (שופטים קצ) על אויבך כנגד אויבך. דהנה כל אחד צריך להשריש בעצמו, וזהו יסוד לכל התורה כולה, לידע שהיצר הרע הוא השונא של האדם, ואסור להתחיל לעשות עמו שום אהדות וריעות והתחברות, כי על ידי כן נופלים ברשתו לגמרי, רחמנא ליצלו. וזהו כי תצא למלחמה על אויבך "כנגד אויבך", היינו שאסור לשכוח אף רגע אחד שהיצר הרע הוא שונא שלנו, וכשזוכרין זאת זוכין להגיע אל התכלית האמיתית של ושלחתה לנפשה לגמרי.

(חידושי תורה מרד"ם ט"ב)

ממעין החכמה

מדור זה נתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר הערשל פריעדמאן שליט"א
לרגל אירועי בנו הבה"ח משה נ"י מנצחוני תלמידי ישיבה"ק

כי תצא למלחמה על אויבך וגו' (כא, י).

פירש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שמעתי בשם הגה"ק בעל שארית מנחם זצ"ל שפי' בדרך צחות כאשר בא לשאת בדברים לפני הציבור, צריך להיות כוונתך "מלחמה על אויבך" להשפיע על כל נפש מישראל שיהיה בידו הכח להלחם עם היצה"ר שהוא אויב של כל אדם, ואם אכן כוונתך בדרשתך, "ונתנו ה' בידך" השי"ת יתן בידך רשות להעמיס עליו רעיון דקדושה לפרש הכתוב כרצונך, אולם מוסף רש"י "במלחמת הרשות" אם כוונתך להראות כוחך בדרוש גרידא "הכתוב מדבר" לאו דעם פסוק אליינס זאגן...

(שיח יעקב - ספינקא)

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה (כא, יח).

בן כזה נקרא בן "סורר ומורה" כי בתחילה "סורר" שנוטה והולך מדרך המצוה לדרך המתחכמים, ואח"כ הוא נעשה "מורה" שהוא בא ללמד להוריו ולמוריו איזה הוא דרך ישרה שצריך לילך בו...

(רביה"ק ז"ע)

זולל וסובא (כא, ט).

פעם אחת התבטא הרה"ק משינאווע זי"ע לחסידיו ואמר "צו עסן ברויט מיט פוטער און הערינג ברויך מען זיין אז זולל וסובא..."

והתעלמות מהם (כא, א).

הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זצ"ל אמר במליצה בפסוק "והתעלמות" וברש"י הק' פעמים שאתה מתעלם, זקן ואינו לפי כבודו, אשע"כ בבקשה ממך רבוש"ע חוסה נא ואל תתעלם...

(אוצר ישראל)

שלח תשלח את האם וגו' (כב, י).

וי"ל לפרש הפסוק על דרך מופלא "שלח תשלח את הא"ם" רבוש"ע תשלח לנו את אליהו הנביא ומשיח (ר"ת א"ם) "ואת הבנים" ואת בני ישראל "תקח לך" מגלותינו המור.

(נעים מגדים - שלח)

לא תחרוש שור וחמור יחדיו (כב, י).

ידוע שיוסף הצדיק נקרא שור וחמור רומז על משיח בן דוד עני רוכב על החמור וזהו "לא תחרוש" שלא ישתוק (מלשון תחישון) מהתפלל ולעשות מעשים טובים "בשור" משיח בן יוסף "וחמור" משיח בן דוד ונוכה, שיבא במהרה בימינו.

(באור ושמש)

גדילים תעשה לך (כב, י).

בעבודת ה' צריכין להתנשא בגבהות לב בכל ירך לבבכם וזה הפירוש בגדילים גבהות לב "תעשה לך" בעבודת ה'.

(קול שמחה)

את בתי נתתי לאיש הזה (כב, טז).

כשנתאלמן ל"ע הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, הלך תלמידו הנאמן היוד הקדוש ז"ל, לאב"ד לובלין הנקרא "דער אייזערנער קאפ" והציע לו שישתדך עם החוזה ויתן את בתו לו לאשה, ענה לו האיזערנער קאפ ששידוך זה היא להיפוך דעת תורה כי כתיב בתורה "את בתי נתתי לאיש" הזה והוא אינו בגדר אנושי בכלל רק מלאך אלקים...

לא יבא מומזר בקהל ה' (כב, ג).

בעיר סלאנים ששימש בה ר' אייזל חריף ז"ל לאב"ד נתעלה איש בור ועם הארץ ומחוצף לתור ראש הקהל וסבלו העם צרות רבות מאתו, פעם נתחזף הרא"ק מאוד נגד האב"ד אמר לו ר' אייזל בחריפותו הידוע, שהממזר בא בטענה לפני הקב"ה וכי משום שאבותי חטאו אסור לי לבא בקהל, ומה בכך אבותי שחטאו, הקב"ה נתרצה לטענתו, והרשות נתונה לו כי אין הוא אסור לבוא בקהל רק שנעשה ראש הקהל, וקהל יזכרך לבא אליו להתהנן...

(חכמת יהודה)

ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו (כב, טז).

הרה"ק מקאצק ז"ל היה שואל בזה"ל "ווי וואוינט דער אייבערשטער דא ווי מען לאזט עהם אריין... והי' מסיים

משל אצל המלך בארמונו באם יעמוד חביות עם טינוף לפני פתח ביתו איך יוכל ליכנס לביתו וזהו "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו" וייל אז מען לאזט עם נישט אריין...

(עמוד האמת - ענינים)

ולא ימחה שמו בישראל (כב, י).

חסיד אחד היה מדבר מרה אודות אחד המינים שעשה צרות רבות לישראל, ואמר עליו "ימח שמו" צעק עליו הרה"ק מסאכאטשאוו זי"ע וכי יודע אתה מה הדין במומר שמת בלי בנים רח"ל? הירושלמי פוסק מומר שמת בלי בנים שאשתו חייבת חליצה, וחליצה הוא במקום יבום, ומצות יבום הוא כדי שלא ימחה שמו בישראל, ואתה אומר ימח שמו...

(שיח שרפי קודש)

אשר קרך בדרך (כב, יח).

הרה"ק מריזשין זי"ע פירש הפסוק "אשר קרך" היצר הרע מפתה את האדם שיחשוב שהוא "טייערער איד" (מלשון קרף) "בדרך" והולך בדרך הישר והטוב ואי משום כך היה לו לכתוב אשר יוקרך עם יו"ד בתחילה, רק "ס'פאסט נישט פאר א איד (י"ד) צו גיין אין אזא פאלשן וועג..."

(עירון קדישין)

ואתה עיף ויגע וגו' (כב, יח).

היה אומר בשם הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע כשאתה "עיף ויגע" מעבודת אלקים כעבד המתייגע בעל כרחו לפני רבו אז "ולא ירא אלקים" אין לך יראה האמיתי לפני ה'.

(יסוד ויסקף)

"ואתה עיף ויגע" יכולים להיות עייפים מרוב התעניתים וסיגופים ואעפ"כ ולא יירא אלקים...

(החוזה מלובלין זי"ע)

פירוש היהודי הק' "ואתה עיף ויגע" כשיהיה עיף מן העבודות לקל יתברך "ולא ירא אלקים, איננו מתיירא מן הדינים שהם מדת אלקים.

= ממעין הדרוש =

מדור זה נתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר מאיר צבי סאבאוויטש הי"ו
לרגל הכנסת בנו לעול התורה והמצוות הב' חיים לייב נ"י

זאת ניהא רק אם שוקף בצדק אבל אם עושה במשקל הרי אז ממילא עובר על עשיית מאזנים גם משום איסור עשיית מזל, וזהו שאמר כי תועבת ה' אלקיך כל עושה אלה, רצונו לומר המאזנים הנזכרים לעיף כל עושה עול, רצונו לומר אם עושה עול אז עובר גם על איסור עשיית מזל, ואיכא ב' איסורים, והכי קאמר כי תועבת ה' אם עושה מאזנים, היינו אם עושה עול במשקל.

(ילקוט הרשב"א)

ארבעים יבנו.

איתא (פסוקי דזמרה) דאף דבתורה כתיב ארבעים יבנו אתו רבנו ובצרו חדא ומלקין רק ל"ט מכות. ויש ליתן טעם על מה שבצרו חדא דהנה מבואר במדרש (במדבר רבה פ"ח מ"ח) ארבעים יבנו כנגד ארבעים יום שהיה משה בהר קבל את התורה והוא עובר על התורה לפיכך ילקה ארבעים, והנה לדעת רבי עקיבא (שבת 18) בשבעה בסיון ניתנה תורה, ולמחרת דהיינו ח' סיון עלה משה בהר סיני ובט"ו תמוז כלו הארבעים יום שהיו ב"ז תמוז בהשכמה ירד משה ושבר הלוחות, וצא והשוב כ"ג ימים לחודש סיון וט"ז ימים לחודש תמוז הרי ל"ט, והא דהתורה ניתנה ב' סיון הוא משום שמשם הוסיף יום אחד מדעתו, נמצא שזולת זה היתה התורה ניתנת ב' סיון והיו מי יום שמיים, ולכן בתורה שקדמה לעולם (פסוקים 11) וקדמה להוספת משה יום אחד כתיב ארבעים יבנו כנגד חמי יום שהיה לו להיות בהר, אבל רבנן דהיינו משה ותלמידיו שהחליטו כי ב' סיון נתנה התורה, ולדידהו לא היה משה בהר רק ל"ט יום לכך אתו ובצרו חדא ומלקין רק ל"ט.

(פירוש דבש דה"ר דרוש)

הילולא דצדיקא

הרה"ק רבי שמחה בונם בן רבי צבי מפשיסחא זיעוועני"א - י"ב אלול תקפ"ז לפ"ק

מודר זה נתגבר בשבוע ז' ע"י מוה"ר יעקב יצחק פראנקפורטער הי"ו
לרגל הכנסת בנו לעול התורה והמצוות הב' נפול צבי"ל

צור קודש מוחצבתו

רבינו נולד בשנת תקכ"ז בעיר וואדיסלאוו יצ"ו
לאביו הרה"ק ר' צבי זצ"ל ששימש שם כמגיד מישרים
והיה נקרא "המגיד מוואדיסלאוו", חיבר ספר הנקרא
"עשרה למאה" וגם ספר "ארץ צב".

במעללי יתנבר נער

פעם אחת בא איש אחד לבית אביו זי"ע, ודיבר
עמו חידו"ת, ובתוך דבריו הגיד להמגיד שלמד כל
התרי"ג מצוות באר היטב, ופתאום בא לחדרו בנו רבינו
כשהוא ילד בן שלשה, וכאשר ראה אותו אביו אמר לו
בדרך הלצה מדוע האיש הנצב פה כבר למד כל התרי"ג
מצוות, ואתה בני "בונם" עדיין לא למדת מזה מאומה,
כאשר שמע זאת רבינו, מיד נטל הציצית שעל טליתו
הקטן בידו ואמר לעת עתה אני מקיים כל התרי"ג מצוות
בזה, ואח"כ אלמוד אי"ה, כאשר שמעו זאת נתפלאו כל
העומדים שם על אמירתו של הילד הקטן וידעו והכירו
בו כי לאילנא רברבא יתעביד רוב הימים.

העיד אביו לאחד ממקורביו שבנו הילד החכם ר'
בונם ישב פעם אחד ג' ימים וג' לילות רצופים בתענית
ועסק בתורה ועבודה, מה שאי אלהיבן בשכל אנושי.

בספר רמתיים צופים (אות נ"ט) מביא שפע"א סיפר
רבינו שכשהיה בן י' שנים בערך, כשלמד אצל המלמד
בוואדיסלאוו ולא ידע להשיב כמו שרצה המלמד, וקצף
עליו המלמד וא"ל בכעס גדול, לך מכאן שאתה לא
תהיה למדן, כדרך המלמדים ודחה אותו, ונכנס בלבבו
הטהור אלו הדברים ונשבר לבו בקרבו מאוד, והלך אל
הנהר דשם וישב ובכה בכי רב הרבה מאוד עד שנה והלך
לעיר, והי' שם בביהמ"ד בעה"ב אחד מופלג וחרף גדול
מאוד ושמו ר' אבא ז"ל, קרב אצלו רבינו והתחיל לבכות
לפניו שאינו יודע ללמוד כלל, נכמרו רחמיו של ר' אבא
והתחיל ללמוד עמו והבין היטב מאוד, אז כאשר הבין
היממרא היטב התחיל לשאול אותו קושיות ושאלות
עד שהתפלל על שכלו החרף, והי' מתמיה וראה שכלי
הוא לפלא והוא עילוי גדול, ומאז הי' לומד עמו בביהמ"ד,
ואח"כ למד בישיבות גדולות במדינת הגר (אונגארן) ועם
הגאון ר' מרדכי בנעט מניקלשבורג, ומאז בערה בו אש,
ותמיד היה מתבודד ומתחבא על העליות וכיו"ב לומר
שירות ותשבחות והי' מקוה ומצפה מתי יגיע למצות
תפילין.

גם למד בימי בחרותו אצל הגאון האמיתי מו"ה
ירמיו ז"ל מק"ק מאטעסדארף, ופעם בדרך חזירתו
הביתה עבר דרך עיר לינסק יצ"ו ושם הלך לקבל פני
רב העיר ה"ה הרה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע אבי
הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כדרך כל הבחורים של ישיבה,
ויהי כאשר הסתכל הרה"ק מלינסק בפניו נשא חן בעיניו
ובקש אותו על שבת על שולחנו, ואכל אצלו בצוותא
חדא ואח"כ פטרו לשלום באהבה ובחביבה, וידוע כי דרכו
מעולם הי' שאכל לבדו ולא הי' אצלו שום בחור בשב"ק
כי הי' קדוש ונורא מאוד, ובדאי ראה מה יהיה מן העולם

הזה, וגם הרה"ק ר' משה הגדול מפשעווארסק קירבו
פעם מאוד בימי ילדותו.

האיש מקדש

רבינו אמר כי ג' פעמים נענה מן השמים תיכף ומיד
באמרו פיו, ואחד מהם היא שימי בחרותו הלך בבוקר
לפני תפילת שחרית מוחץ לעיר עם תפילין, ולבש
התפילין והתפלל שם ובסוף תפלתו אמר "ברוש"ע
שלח והזמין לי זיווגי" ובבואו העירה לביתו בא תיכף ומיד
שדכן אחד והציע לו הזיווג ה"ה אשתו הרבנית הצדיקת
ע"ה מעיר בענדין.

ושנא את הרבנות

מעולם לא רצה רבינו לקבל עליו משרת הרבנות
ולא להיות רבי ומנהיג לחסידים, וע"כ התחיל לעסוק
במסחר ונסע תמיד לדאנציג ולליפציג אודות מסחר
והי' לבוש בלבוש הסוחרים לא כלבוי חסידים, אולם
הי' בהצנע לכת ועבד את השי"ת בהסתר גדול ועסק שם
רוב ימיו בתורה ועבודת השם בהסתר, גם הלך למקומות
גרועים ובחמקות וקדושתו הגדולה הציל הרבה נפשות
ישראל מעבירות שם, אשר לולא זה הדרך כבר היו
נטבעו ברשת הזנות, והוא ברוב קדושתו הציל אותם,
ועוד זאת השפיע להם רוח טהרה ותשובה עד ששבו
בכל נפשם אף על הררורי עבירה ונעשו יראי שמים.

ואמר הרה"ק מסאכאטשאוו זי"ע ששמע מרבינו
שאמר שהוא נשמת זבולון, ויש לו רמז בתורה והוא הי'
סוחר בדאנציג, כמו זבולון.

פעם נסע עם רבו המובהק היהודי הק' מפרשיסחא
להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ולאחר שהיהודי הק' קיבל
שלום מהחוזה רצה רבינו ג"כ לקבל שלום, אבל החוזה
לא פנה אליו, התיבש רבינו
מאוד וסבר שהטעם שלא
רצה ליתן לו שלום הוא משום
שהוא סוחר בדאנציג, התחבא
א"ע לג' ימים ואח"כ הלך שוב
לקבל שלום מהחוזה אז פנה
אליו החוזה בפנים שוחקות
ונתן לו שלום ואמר שהטעם
שלא נתן לו שלום בראשונה
הי' משום שסבר שיש לרבינו
התנשאות שאף שהוא סוחר
בדאנציג אינו מפריע לו כלום
מעבודת השי"ת ולא גרע לו
כלום מקדושתו ומשום חשש
גיאות והתנשאות לא רצה ליתן
לו שלום, אבל עכשיו רואה אני
שאף פגם גיאות אין לו, אז
קירבו באהבה ובחביבה יתירה.

אח"כ נעשה רבינו
לאפטייקער בעיר פרשיסחא
כי הוא הי' בקי מאוד בפרואות,

ופע"א אירע שבא איש אחד רוכב על סוס מכפר אחרת
עם בקשה רבה ומסר לו נייר ריצעפ"ט שיתן לו תיכף
הסמי מרפא, וכך עשה שנתן לו המשקה כפי שהיה
כתוב בנייר ריצעפ"ט, ונסע האיש הנ"ל חזרה לביתו
עם הריצעפ"ט, אח"כ ראה רבינו שטעה בזה ונתן איזה
סמנים יותר מכפי שהיה כתוב בריצעפ"ט, וירא מאוד
שלא יהיה הסם סם המוות לחולה ויהיה לו מכשול גדול
רח"ל, תיכף כאשר ראה זאת נכנס לחדרו המיוחד
והתפלל שם שלא יהיה ח"ו שום ריעותא להחולה, ובתוך
כך בא בחזרה האיש הנ"ל שמרוב חפזו שרכב על הסוס
נפל כלי הסמים להארץ ונשברה והמושקה נשפכה לגמרי
ולא נשאר מאומה, ובקש מרבינו שיתן לו אחרת, וכך
היה שנתן לו אחרת, וצמצום היטב שיהי' ממש כמו
שהי' כתוב בהריצעפ"ט והדבר הי' לנס גדול שלא יאונה
לצדיק כל חן א"י.

רבנותו הקדושים

קודם שבא להרה"ק החוזה מלובלין היה מסתופף
בצלו הקדוש של הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע ופע"א
כשהי' שם, והיה שם ג"כ הרה"ק ר' פינחס זי"ע
מגעניוועשאוו, ואמר לו לרבינו כי שורש נשמתך הוא
אצל הרבי מלובלין, וסיפר רבינו: כאשר שמעתי זאת
מיד שמת פני ללובלין, והייתי שם אצלו על שב"ק.

סיפר רבינו שפעם אחת כשהיה מסתופף אצל
הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע קרא הרה"ק לרבינו ואמר לו
שרוצה ללמוד עמו איזה הלכה כדי שיהיה לו לתלמיד,
והלך לארגו הספרים ולקח שלא בכונה איזה ספר והיה
זה הספר שו"ע אבה"ז, ופתח השו"ע שלא בכונה ומצא
הרבי הדין של שבע ברכות, ומתי אומרים שהשמחה
במעונו ולמוד עם רבינו הדינים האלו בחדר שלו, ואחר
המשך בעמוד הבא

שפתותיו דובבות

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אֱלֹהֶיךָ בידך.

בסם ה"ר בונם מפשיסחא זי"ע דנהא אמרו חז"ל (קידושין ל"ב ע"ב) אלמלא הקצ"ה עוזרו אין
אדם יכול לעמוד כנגדו נמלא דעיקר הגמרא מאת הקצ"ה רק שאדם צריך להתגבר וללחום
עמו, וזה כי תלא פי כי הוא הצטפה, כאשר תלא למלחמה עם ה"ה"ר היינו שתלחום עמו,
אזי מוצעת אמה שנמת ד' צדיק כי הוא יעזור לך כמ' חז"ל הקצ"ה עוזרו

(שם שפי קדוש)

הרופא לשיבורי לב ומחפש לעצבותם.

למאורה אם הוא מרפא שוב אין כלל לנשבר. אכן הפירוש שמרפא לנ נשבר שלא יהי'
בעצבות, שמתחילה אי אפשר להיות לנ נשבר בלא עצבות ולא זהו דרך עבודה, והקצ"ה
ברחמי הרבים מסיר העצבות ממנו ונשאר לנ נשבר מתוך שמחה, וזהו הרפואה על ידי
שמחש לעצבותיו.

(קול שמחה)

צדק צדק תרדוף.

להצין מלת דקד כפפל, כי דרך המשקרים צלמונה להראות מלבוש אמת ודקד ואומרים
לדקקים אמת ולא טעמו, ודרכם לחפש אחר ראות המורה ולעשות סמוכים לדבריהם
להצדיק עצמם. וצאמת לא נכון לעשות כן ומעצתם כל עושה אלה, אך לרדוף למאור מוקף
ועז לדברי דקד צלמונה.

(קול שמחה)

ויקרא אֵלָה עֵצֵי־אֵל.

הטעם על דרך משל לאיש חיל שהצביה המלך ממדריגה למדריגה עד כי נשאו על כל
השרים. פעם אחת עלה על דעת המלך לראות אם הוא עומד עדיין צמדת היראה שהיה
צעת הקדוש, וקראוהו לצוא אליו, והשר הזה הצוימו צלמונה שפל דעתו צא והעמיד עצמו
צריאה ופחד כנקודת עם הראשונה. כמו כן הנמשל, משה שהצביה הקצ"ה ועשה על ידו
כמה נסים וממן מורה, ונעת שקרא אותו היה צלף ועצור.

(קול שמחה)

תהלים שיעור

שזכינו לשמוע מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בישיבה"ק

מדרוז זה נתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר יעקב יצחק פראנקפורטער הי"ד
לרגל הכנסת בנו לעול התורה והמצוות הב' נפתי צבי נ"י

דוד המלך זאגט אין תהלים (ק"ט, קל) **העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייני.**

קען זיין אזוי, עס שטייט אין תפארת שלמה (פ' בלק) טייטשט ער אויס די פסוק (בראשית לח כא) איה הקדשה היא בעיניי על הדרך, א איד דארף צי ארבעטן אויף שמירת עינים, אכטונג געבן אויף די אויגן און נישט חלילה קוקן וואו מען טאר נישט, חלילה מטמא זיין די אויגן מטמא זיין די מחשבה, עין רואה והלב חומד און אזוי ווייטער (רש"י סוף שלח), די אויגן פון א איד דארף קונה זיין קדושה, אז מען גיט זיך אכטונג אויף די אויגן, די עיקר שמירה דארף זיין ווען גייט אויפן וועג, ווען מען זיצט אין שטוב, ממילא, זיצט ער דאך אין שטוב, ער זיצט אן די אמות של הלכה, אוודאי און אוודאי ווען מען זיצט ביי כותלי הבהמ"ד איז גרינג צו זיין אפגעהיטן, אבער אז מען גייט ארויס און מען פארט, מען גייט אויפן וועג, דארט איז שטארק שכיח אז די אויגן זאלן קענען נכשל ווערן, איז איה הקדשה, וויאזוי קען מען זוכה זיין צו בחינת קדש צו זיין הקדש, היא בעינים, אז מען געט זיך אכטונג עלי דרך, וואס דארט איז שטארק שכיח אז מען זאל חלילה נכשל ווערן.

האט דוד המלך אויף דעם מתפלל געווען, **העבר עיני מראות שוא**, דער אייבערשטער זאל אכטונג געבן אויף די אויגן עס זאל חלילה נישט זעהן זאכן וואס מען טאר נישט, וואס די עיקר איז **בדרכיך**, ווען מען גייט אויפן וועג, **חייני**, דארט זאל זיין א לעבן פון תורה, מען זאל חלילה נישט נכשל ווערן אין אן עבירה ווען מען דארף מתפלל זיין א נאנצע יאר, אלעמאל העבר עיני מראות שוא, ספעציעל בדרכיך ווען מען איז אויפן וועג דארף מען אוודאי זענען צו אכטונג געבן עס זאל זיין א לעבן פון תורה, נישט חלילה נכשל ווערן אין א עבירה ווען.

דוד המלך זאגט אין תהלים (ק"ט, קי"ח) **דבקה לעפר נפשי חייני כדבריך.**

קען זיין, עס איז ידוע וואס ס'שטייט (תנא דבי אליהו זוטא פירט) אז יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולםות, יעקב האט זיך בוחר געווען עולם אבא און עשו האט בוחר געווען עולם הזה, פריעגט מען דאך די קשיא (ראש דוד פ' תצוה) אויב אזוי ווי קומט עס אז יעקב אבינו מיט זיינע קינדער האבן תנאה פון עולם הזה, עס איז דאך גול מחלקו של עשו.

ענטפערט מען אזוי (קולו של יעקב פ' בראשית בשם החז"א) ווייל די גמרא זאגט אין חולין (דף פ"ט ע"א) אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שמשלים עצמו כמי שאינו, די וועלט האט נישט קיין קיום נאר ווער עס איז א ענין, דער וואס ווייסט ביי זיך ער איז גארנישט, שנאמר (דברים ל"ג, כ"ח) ומתחת ידועות עולם, דאס זאגט די גמרא.

המשך מעמוד הקודם

שיינס עמו אמר החוזה בפה קדשו עכשיו אתה תלמיד שלי ואני רבי שלך כמה פעמים, ואמר על זה רבינו שיש לו ג"כ זכרון טוב וסימן יפה ששמי "שמחה בונם" הוא ממש השמחה במעוננו.

פע"א שאל הרה"ק החוזה מכל החברייא קדישא לפני ר"ה מי רוצה להיות בעל תוקע בר"ה, ענה רבינו שהוא רוצה, אמר החוזה טוב הדבר כיון שהוא חכם ותקיעות שופר חכמה היא ואינה מלאכה, ולפני התקיעות למד עמו החוזה כל הכוונות שצריכים לכוון בעת תקיעת שופר אחר גמרו אמר רבינו להחזוה תדע כי לא נסיתי עוד מעולם להחזיק שופר בפי ואין אני יכול לתקוע, א"ל החוזה א"כ למה קבלת ע"ע לתקוע, השיב רבינו שעשה כמו שעשה משרע"ה שמתחלה שאל להקב"ה "והיה כי יאמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" ואחר שהשיב לו הקב"ה שמו אמר משה "שלח נא ביד תשלח" וסירב בהשליחות, וכמו"כ אני מפני שרציתי לשמוע מה שהרבי לומד עם הבעל תוקע קודם התקיעות, ולבסוף תקע אחר.

אבל רבו המובהק של רבינו היתה הרה"ק ר' יעקב יצחק מפרשיסחא ז"ע - היהודי הקדוש - שהוא היה ג"כ תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע ובטרים שנתגלה רבינו והיה עוסק במסחר ובהצנע לכת עבד עבודתו הקדושה כנ"ל לא היה ידוע לפשוטי העם רק להחזוה והיהודי הקדוש כי כבר ה' לתלמיד בנסתר ובדרכי החסידות, ובעת שהיה לו האפטיק בפרשיסחא הלך בכל לילה ולילה להיהודי הקדוש ולמדו שם כל הלילה ביחד, ולפעמים כאשר בא איש אחד להיהודי הקדוש אשר ה' צריך לישועה וה' דבר גדול מאוד אמר קרא לי את האפטיק ער כי צריך אני שיה' גם הוא לי לעזר לזה הענין הגדול.

בספר רמתיים צופים (אות פ"ז) איתא ז"ל פע"א

סיפר לו (רבינו) לתלמידיו שפע"א נסע ובא לפני הרב היהודי הק' ז"ל והיה הרב ז"ל מתמיה על רוע פניו מאוד כאילו ה' חולה ח"ו, שאל אותו מה היום מיומים, והשיב לו שאחד ביישו למאוד עד שנגע אל לבו ונפשו, ותמה הרב ואמר מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן, ואמרתי לו שלא אגיד לו, והפציר בי הרב מאוד שאגיד לו כי רצה להעניש אותו האיש עד שהקפיד עלי שאגלה אוזנו, ושאל אותי מה השבת לאיש הזה אחר הביוש והשבת לו איך שאחר הביוש נשקתי אותו בפי, והוסיף הרב בתמיה על תמיהתו וגזר עלי שאגיד לו כדי שידע והוכרחתי להגיד לו: כי איתא בירושלמי שצריך שיהא בעל השמועה עומד לפניו בשעת לימודו, ולמדתי בספר שבט מוסר וזוהי (השבט מוסר) מבטיש אותי עד למאוד עד שראיתי שמעולם לא התחלתי לעבוד את הבורא ברוך הוא ואין לי שום בושא ויראה ולא שום מעלה המוחיבות לאיש היהודי בני אברהם יצחק ויעקב, ונפל עלי בושא עד שכמעט יצא נפשי, ואחר כך נטלתי הספר ונשקתי אותו בכל לב, ויהי כאשר שמע הרב ז"ל זאת שמח שמחה גדולה על חכמתו.

אמר רבינו כי מי שלא ראה פני מורי היהודי הק' לא יכול להאמין שתהא בריאה כזאת מילוד אשה, גם אמר שהיהודי הק' היה שכולת הזהב כולה זהב טהור בלי שום פסולת, ממש שאל רבינו עיקר דרכו בעבודת השם וממנו יסוד הדרך של "פשיסחא" שהוא לרחק השקר בכל מיני הרחקות ולשנוא ולתעבו ולעבוד על האמת שיהיה אמת גמור.

ויתנו לך כתר מלוכה

כשנסתלק רבו היהודי הק' בשנת תקע"ד לפ"ק רצו התלמידים למנות רבינו עליהם כממלא מקומו אבל רבינו בענוותנותו הקדושה לא רצה ועסק הלאה במסחרו אבל אחר מספר חדשים נעשה רבינו לסגי

זאגט דארט די גמרא (שם דף פ"ט ע"ב) אמר הקב"ה, דער אייבערשטער זאגט פאר אידישע קינדער, חושקני בכס, איך האב ליב אידן, אפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, דער אייבערשטער גיט א גרויסקייט פאר אידן, אתם ממעטין עצמיכם לפני, האלט מען זיך קליין, מ'זעהט אזוי, הייבט די גמרא אן אויסצורעכענען, מען זעהט ביי אברהם האט ער געזאגט (בראשית י"ח, כ"ח) ואנכי עפר ואפר, פאר משה ואהרן, האבן זיי געזאגט (שמות י"ז, ז) ונתנו מה, דוד המלך האט געזאגט (תהלים כ"ב, ז) ואנכי תולעת ולא איש. די אומות העולם זענען אנדערש, פונקט פארקערט, הייבט אן די גמרא אויסצורעכענען נמרוד וואס ער האט געזאגט, זיין גרויסקייט זיין גאות, פריעה, נבוכדנצר, די גמרא רעכענט אויס פארשידענע גליאשיע מלכים וואס מ'האט זיי געגעבן א גדולה, איז זיי די גאות געשטיגן עד שמי רום, דאס איז די חילוק צווישן א איד און א גוי, אזוי זאגט דארט די גמרא.

קומט אויס אזוי, אידן זענען זוכה צו הנאה האבן פון די וועלט, ווייל די וועלט האט נישט קיין קיום נאר פון ענוה, כמי שאינו, קומט אויס ווער עס האלט זיך קליין, דער האלט אויף די וועלט עס זאל נישט אונטערגיין, שיהא העולם מתקיים, איז מען זוכה צו עולם הזה פון הפקר, אזוי ווי המציל מזוטו של ים (נבא מפניא כ"ד ע"א), דורכדעם וואס מען איז א ענין און א שפל רוח, דורכדעם איז די וועלט מתקיים האלט זיך די וועלט, ווען נישט וואלט די וועלט אונטערגעגאנגען, ממילא איז מען זוכה כמציל מזוטו של ים.

בפשוט איז דאס פשט אזוי (בזמירות של יום שבי"ק) צמאה נפשי אל ה', מיין נפש גלוסט צום אייבערשטן, ימלא שובע אסמי, אז דער אייבערשטער זאל זעטיגן, איז די קשיא אל ההרים אשא עיני, אל תקרי ההרים אלא ההורים (עי ב"ד פס"ח ס"ב), איך גיב א קוק יעקב אבינו האט זיך בוחר געווען עולם הבא, נישט עולם הזה, איז דאך עס גול, זאג איך כחלל ולא כשמאי, עס איז אזוי ווי הלל וואס איז געווען דער גרויסער ענוותן (עירובין י"ג ע"ב), נישט ווי שמאי, אז מען פירט זיך אזוי ווי הלל, מען איז א ענין אזוי ווי הלל, ממילא האט די וועלט א קיום בזכות פון ענוה, ממלא קומט אויס איז מען זוכה פון הפקר אזוי ווי א מציל מזוטו של ים.

זאגט דוד המלך **דבקה לעפר נפשי**, האסט מ'ך מדבק געווען ממש לעפר נפשי, איך בין אזא ענוותן ושפל ברוך עד לעפר, אויב אזוי איז **חייני כדבריך**, זאלסט מ'ך מחיה זיין מיט פרנסה און אלעם גוטן, עס איז דאך נישט קיין גול, ווייל מ'האט עס זוכה געווען פון הפקר, ווייל דורך ענוה איז מען א מציל מזוטו של ים.

נהור אז אמר שמן השמים הכריחו אותו להיות מנהל העדה וישב על כסא רבו והתחילו לנהור אליו מכל פינות העולם, ואף שה' סגי נהור קרא קוויטלעך וקרא לכ"א בשמו אף למי שבא אליו בפעם ראשון.

"ג שנים ניהל רבינו את עדתו בתוקף ובעזרו, ולימוד עם תלמידיו את אשר קיבל מרוב הגדול היהודי הק', והרבה מתלמידיו נעשו ראשי ומנהיגי עדות בפולין בדור הבאה.

צדיק גזר והקב"ה מקיים

נהרו אל רבינו כל מי שהיה צריך להפקד בדבר ישועה ורחמים לברך ולהתברך וכל מי שקיבל ברכה מרבינו ידע שקרובה הישועה לבוא, ולא עת האסף פה אלפי המופתים שנעשו ע"י רבינו, ובפרט שדרכו של רבינו היתה שלא להשיג על מופתים, גם בענין המודריגות שחק ואמר שהרי ר' אלימלך ז"ל אמר מודריגות בענין עסקי עולם הזה ומשא ומתן בעת שהלך לחוץ והעולם קורין אותו רוח"ק.

אשכנתי דרבי

פ"א ישב רבינו על כסאו ופתאום האט אנגעהויבן די שטוהל צו קראכן, ואמר אוי, מה רוצים ממנו די פוילישע רבי'ס ולא ארכו הימים ונפל רבינו למשכב ונפטר בזמן קרוב, סמוך לפטירתו שמע שאשתו בוכה אמר לה למה אתה בוכה הלא כל ימי חיי ה' רק כדי שאלמד את עצמי למות, וביום י"ב אלול שנת תקפ"ז לפ"ק נסתלק לחיי העוה"ב, השאיר אחריו בנו ומו"מ הרה"ק ר' אברהם משה מפרשיסחא ז"ע, אמנם לא ארכו הימים וב' שנים אחר פטירתו אביו בשנת תקפ"ט נסתלק גם הוא לחיי העולם הבא, ונשארו תלמידיו הקדושים ובפרט תלמידו המובהק הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאצק ז"ע אשר הם המשיכו את דרכו הטהורה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ממעין החסידות

דברים נלהבים מלוקט מספרי תלמידי הבעש"ט משולב עם פרשת השבוע

מדור זה נתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר שמואל אברלענדער הי"ד
סגן ראה"ק דקהלתנו הק"

בענין גודל החשיבות של התגברות היצר בדור הזה ובפרט בחודש אלול

בחדש אלול נפתחים שערי התשובה

בפסוק כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו זה האויבך בידך - ובפסוק ויג ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, ובזוהר חדש ירח ימים דא הוא ירחא דאלול תבכה הנשמה הנלי עריותא דהקבי"ה שהוא אביה ועריותא דאורייתא שהיא אמה דכתיב ואל תטוש תורת אמך לכך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים עיי"ב לשון זוהר. והעבודת ישראל מפרש הפסוק כי תצא למלחמה דקאי על ראש השנה שהוא יומא דדינא וז"ל כי תצא למלחמה על אויבך. הוא הרמו שאמרנו, כי עיקר המלחמה נאמר על ראש השנה שהוא יומא דדינא וצריך להעניק קרב ומלחמה עם היצירה ומארי דדינא, ועיקר המלחמה הוא על ידי התשובה שהאדם משיג על לב לשוב להי או מיראתו או מאהבתו. ויש לך אדם שהוא שב מגדול הרחמנות והנגענות למגענות לו על נשמתו שבקרבו, כי הוא חלק אלוה ממנול והיתה למעלה חצובה תחת כסא הכבוד ושעשועים יום יום וירדה אל עומק הכור הזה לנגף וחומר לעשות נחת רוח ליצירה כאשר יונק החומר ויסכים לרצון הנשמה לעשות רצון קונם וחפץ צורם. ועתה חיי כאשר הרע האדם על פני האדמה וילך בשרירות לבו, או יו אשר הרים יד נגד הנשמה הקדושה והכניעה תחת משמלת החומר אשר הרים ונתעב ונאלץ, על כן מהראוי על כל פנים עוונתו האדם חי בכחו וישם אל לבו לשוב להטיב אחריתו, וזה הדרך רמזה לנו התורה בכתוב וראית בשביה אשת יפת תואר והשקת בה, ופירש רש"י מדכתיב אשת בסמוך, היינו אשת של איש, פירוש איש זה הקבי"ה והנשמה נקראת מטרונותא, והיא יפת תואר מקדושתה, והיא בשביה, והשקת בה, דהיינו שיכמורו רחמיך עליה. אז ולקחתה לך לאשה, שאפשר על ידי תשובה מעמקא דלבא לשוב לקחתה לאשה. אמנם על פי התנאים, ונלחם את ראשה, דהיינו ראשית התשובה לעשות לעצמו סינים לפרוש ממותנות, כ"א תאות הגוף ינדיג על צד ההכרח, והמותנות מכוננים בשם שערות שצריך לגלחן מאשר שאינו מן הצורך, ועתה את צפרנית, דהיינו לגלח את עצמו ולבנות את עצמו על מעשיו הרעים, ובכתה אביה ואת אמה ירח ימים, דהיינו כל חודש אלול צריך לכבות על עונותיו אשר על ידם נפרד מאביו זה הקבי"ה. ואמו היא כנסת ישראל, ואחרי כן תבא אליו וכו', כי אחר התמרמרות והכבי והפרשותיו יודע לך מעלת הנשמה נכליקי מזה האויב, ועתה את צפרנית, דהיינו לגלח את היצר וכו' נפתחים שערי תשובה שהקבי"ה מתחנן לבניו בני שובו אליו.

אם יצא למלחמה כנגד היצר בודאי יצא

ואם עובדים להתגבר על היצר אז הקבי"ה עוזר לנצחו ובדאי יצאנו לכושן הדגל מחנה אפרים וז"ל כי תצא למלחמה על אויבך יש לפרש רמזו כי תצא למלחמה על אויבך היינו תיקף כשידיה איתגרותא דלתתא ותצא למלחמה נגד היצר הרע אז בודאי נתנו חי אלקים בידך כמאמרם וז"ל (שיר השירים רבה ה; ב) פתחו לי כחודש של חמט ואני אפתח לכם ארובות ארובות, עכ"ל. וכן במזמר בישיבת ישראל וז"ל כי תצא למלחמה על אויבך היינו כאשר כתב אתותי למלחמה אלא ללחום עם היצירה לשבון בקרבך ונתנו חי אלקים בידך בכתוב מבטיחך שיתן את החלק השבון בקרבך (היינו החלק הטוב המונח בפנימיות כל ישראל) בידך ברשותך ונלחם אותו ליעניק ולא עוד אלא ושבית שבו היינו שתוכה לתשובה מאהבה ויעשה מעבדות וזכית עכ"ל.

מבואר מזה שהקבי"ה רוצה מאתנו רק זה שאנו נאזרו את הגורנותיו ואת רוחינו לצאת במלחמה נגד היצירה הסי"מ והכת דליתא ואז מבטיח השי"ת בתורתו שיתן לנו היצר בידנו ונכול לנצחו וזהו חובתנו בחודש הזה חודש אלול רק להתאזר בכוחינו נגד היצר ולעשות כפי כוחותנו בדור השפל הזה ואז כשנפתח פתח של חמט הוא יפתח לנו פתח כפתחו של אולם ויתן לנו כוחות לנצח את האויבים האורבים מבחוץ הם הסי"מ והכת דליתא.

תכלית בריאת האדם להלחם עם היצר

ועיקר הסיבה שירדנו להעולם השפל הזה הוא רק להתגבר על היצר וכדברי הרבי יו"א עיי"ב בצענע קטן - האדם לא נברא אלא לשבר את המבע, וכמו שאיתא בתפארת שלמה וז"ל כי תצא למלחמה על אויבך, הנ"ל לרמוז בזה בענין מלחמת היצר מה שאנו רואים כי יש אנשי מעשה העושים מלחמה ביצרים ומנצחים אותה ואח"כ באו ימים ואלו ומתגבר עליהם וצריכים לערוך נגד נגדו מלחמה מחדש ובאמת הוא מבי גודלה בעניניהם מה זה ועל מה זה הלא כבר ערכנו מלחמה וכבשנו אותו והיי עולה בדעתם כי די להם בזה

ועתה הנה הוא היצר מתגבר כנגדנו ומה יחי"י בסופם על זה באה התורה לרמוז כי תצא למלחמה היינו שיעיקר יציאתך לוח העולם הוא רק למען היות לך מלחמה כל ימי חייך ולכן נוצרת. וזה ענין סמיכת הפרשיות שמסיים בפי' שופטים (דברים כא, ט) כי תעשה הישר בעיני ה'. ומתחיל כי תצא למלחמה וגו' כי זהו הדרך הישר בעיני ה' שהיה לאדם תמיד מלחמת היצר כל ימי חייו כי לכן נוצרת. וזה הפי' כי תעשה בזה הרצון והישר בעיני ה' כי תצא למלחמה להיות לך מלחמת היצר, עכ"ל.

גם היצר הרע רוצה שלא ישמעו בקולו

והיצר בעצמו רוצה שינצחנו וכדברי האוהב ישראל (פרשת תשא) וז"ל: גם היצירה אינו נהנה כזה שמחמית האדם וממרה אותו נגד רצונו ית, רק הוא מוכרח ורוצה לעשות רצון קונו שבראו על מנת כן שיפתה ויסית את האדם לעשות חיפך תוה"ק, והאדם לא ישמע לו ובה יגדל שברו, ובאמת גם היצירה רוצה שלא ישמע לקולו ולא יאבה לו, אך יתגבר עליו בכל עת ורגע וינצחו, ע"כ. וכן איתא בספר עבודת ישראל (פרשת וישלח) וז"ל: והנה שרו של עשו הוא הסי"מ הוא היצר הרע הוא השטן שנברא להסית האדם להמירו מדעת יוצרו כי לכן נברא אמנם אע"כ שלכן נברא אין חפץ המלאך הזה באמת שישמע האדם לקולו לעשות הרע רק הוא מחויב לעשות פעולתו ולהדחיו והאדם יתחוק וילחום כנגדו ויכבוש אותו וזה תכלית בריאותו כי לא בראו היצר ביה באופן אחר כי מאתו לא תצא הרעות עכ"ל. והיצר הרע שונא למי שנעשה אוהב עמו כי הוא לא נברא רק להתגבר עליו וכדברי מרן רבינו הקי בדברי יואל (פרשת בחוקות) שמפרש המדרש (שוחר טוב על תהלים מזמור קי"ב) עיי"פ רבת שכנה לה נפשי שונא שלום וכי יש לך אדם ששונא שלום אלא זה עשו ששונא שלום שעשיו הוא יצר הרע והיצר הרע עצמו אינו חפץ שבני אדם יעשו עמו שלום ויבקשו הסתוותו ופיתויו אדרבה עם רצונו שילחמו עמו תמיד וכמו שהזהיר חז"ל לעולם ירגנו אדם יצ"ט על יצחקי ר' מפרש מרן הגה"ק בעל עצי חיים הפסוק בפרשתא דא כי תצא למלחמה על אויבך וז"ל כי תצא למלחמה על אויבך מלחמת היצר ונתנו חי אלקים בידך הלא תרע כי בזה שבת שבו של היצר הרע עצמו כי זה רצונו של היצר שותף לכבוש כדי שיושלם כבודו אשר בראו הי יתגבר להטיב לאדם ללחום נגדו ולהתגבר עליו ועל כל פרישיו לא דבר התורה אליו כנגד היצר הרע ר"ל מה שנועד להיצר הרע לעצמותו כי ברצונו הוא אשר האדם יתגבר נגדו עכ"ל.

עיקר הנחת רוח להשיג מעבודת בשר ודם

וזהו העיקר הנחת רוח שיש להקבי"ה מהאדם בעולם הזה כששובר יצרו ומתבאר עליו וכמבואר בכל הספרים הקדושים שהוא הסיבה שרצה הקבי"ה באדם הנברא מחומר הלא יש לו כמה וכמה מלאכים ושופרים שעושים לו נחיר בכל עת ובכל רגע אך העיקר שהקבי"ה חפץ בזה הוא דוקא מעבודה אשר האדם הקרוין מחומר ואשר יש לו יצר הרע הוא העובד אותו ומתגבר נפש השיכלית על נפש הבהמית עליו וזה הוא עיקר נחיר שלו וכמו שכתוב האור החיים הקדוש (פי קרה) דיש די מדרגות בעבודת ה' אשר כולם גורמים להקבי"ה תענוג נפלא בעבודתם, א) כל צאצא מרום, ב) נשמות הצדיקים שעדיין לא באו לעוה"ז, ג) נשמות הצדיקים שבנו קדן שכבר היו בעוה"ז, ד) האנשים הנמצאים בעוה"ז בחומר הגוף ועכ"פ מתעצבים לעבוד ית' ועבודת האנשים האלו אוהב וחשוק אצל הבהמית למעלה מכל שאר המדרגות עכ"ל. מבואר מזה העיקר הנחת רוח שיש להקבי"ה הוא מאדם המתגבר על היצר ואפילו כל דבר קטן שאדם עושה לעשות איתכפא להסטרא אחרא לא יס' להקבי"ה מן נחיר נגדו ע"כ אין צורך להאריך.

עבודת ה' הקטן בענין גדול מאוד בשמים

ואפילו כשאין עושה מעשה רק מחשבה בעלמא גורם תענוג רק להקבי"ה וכמו שאמר הרמב"ם ר' אברהם מסלנאים זצ"ל השי"ת יעזור לנו שאמנן כי מחשבה טובה אחת יקרה מכל הון דעלמא, וכן איתא בספר נפש החיים (שער א' פי"ד) וז"ל וזאת תורת האדם כל איש ישראל לא יאמר בלבו חיינו כי מה אני ומה כחי לפעול במעש השפלים שום ענין בעולם אמנם יכין ידע ויקבע במחשבות לבו שכל פרטי מעשיו ודיובריו ומחשבותיו כל עת ורגע לא אתעבידו חיינו ומה רבו מעשיו ומאודו גדול רומם שכל אחת עולה כפי שרשה לפעול פעולתה נבטחי מרומים בעולמות ובתחתית האורות העליונים עכ"ל. ובספר "בית אהרן" (שמחת בית השואבה) איתא ששום עשה

טובה של ישראל אפילו הפחותה שנפחותות אינה אבודה חיי עכ"ל. ובמילא יוצא לנו מכל מה שדברנו שהעיקר העולם הזה הוא לעשות איתכפא להסטרא אחרא, ומה יש להקבי"ה עיקר נחת רוח ואפילו מדבר קטן שאנו מתגברים על היצר ועושין רצונו של הקבי"ה אנו גורמים לו תענוג ונחת רוח עד למאוד בפרט בעיקבתא דמשיחא בדור השפל הזה כל דבר קטן שעושין עושה נחיר עד למאוד להקבי"ה וכידוע המשל מחפץ חיים שאמר שבעת המלחמה כשהולכין לקנות לחם לפעוד לא מסתכלים איזה חתיכה הוא נאפה היום ואיזה שנאפה כבר מאתמול או אפילו קודם אלא חוטמים מעין כאפס וזאם מעין קטן, כן הוא עתה בעולם העליון היום כשרוב עם ישראל אין שומרים תורה ומצוות לא בחרים בשמים איזה עבודה הוא יפה ונעשה בדחילו ורחימו או איזה עבודה לא נעשה כיכ בדחילו ורחימו אלא חוטמים כל מה שיש וכמו שדובר כמה וכמה פעמים מזה מרן רבינו הקדוש בעל דברי יואל וכלשוננו בפרשתא דא פרשת כי תצא כבית תשכיא אמת הדבר דאם אליין אינו א' לימוד זכות מילענא אין הוא דור שפ' אינו דאם אויבנא א חשיבותא אז מידעמאנא ידך נאך אז מאי דא דא באשענפער אויף די וועלט וכן כתב רבינו בדברי יואל (שמח"ת אות נ"ו) בזה"ל בזמן שהיו צדיקים בעולם היתה שמחה לפניו ויתברך במעשיו של צדיקים אבל גם בדרות אחרונים שאפסו הצדיקים היה שמחה לפני הקבי"ה משום דבר בעתה מה טוב דלפי ערך המצב של הדורות הללו גם עבודתם הקטנה והמנוגה חשובה לפניו ויתברך עכ"ל. ובנו מפרש מרן רבינו שליט"א בספר לב אהרן המשנה היום קצר והמלאכה מרובה היום קצר פי' עיקבתא דמשיחא שהוא בבחינת יום קצר ועת צר כי עוד מעט הנה זה בא ונזכה לנאולה ובעת צר הלזה שהמלאכה מרובה היינו שנסימות מרובין והקליפה נברה למאוד והפועלים עצלים שבני אדם אינם מקיימים המצוות כתיקונם כמו בדרות הראשונים ואם החכמה הרבה והקבי"ה ישלם שכרו משלם על כל תנועה קלה כי בזמן הזה אף דבר קטן חשוב מאוד לפני ה' עכ"ל.

שנה בחודש אלול ליום הישב

ואם זה כל השנה בדור הזה כשי"ב באלול שהוא היום המסוגל ביותר שכותב הבן איש חי במכתב שכל רגע מחודש אלול חשוב כמו חודש שלם והקבי"ה נתן לנו חודש הזה בצדקה שעשיו עם ערשנו שנותנן לו פרוטה שיכול להחיות את נפשו וכמו שאיתא בספר דעת משה וז"ל וצדקה תחיה לנו שיה נתן לנו לצדקה מאת אדון כל הגם כי עברו וחלפו עינין ועקנים מבלי שום על לב ועברו וי"א הדרשים מבלי חפץ מכל מקום נותן לנו צדקה ואורא איתיה לא כי נשומר מעלת לעשות שנשמר מענה בחודש אלול לעשות ולתתן כל ימות השנה אזי האל גומר עלינו כאלו שמרנו כל הי"ב חודש עכ"ל. וראה מה שכתב בספר פנים יפות (פי אחר) וז"ל חסד השי"ת שמחשב ימי אלול כל יום שהוא י"ב שעות שנה אחת ליום והם ימי קודש המכפרים על ימי חול"

ובמילא יוצא לנו מזה שכל שעה נחשב כמו יום ואפילו כפי חודש כדברי הבן איש חי ויבואר כל דבר קטן שעושין בזמן הזה הוא גדול יותר עושה רושם בעולם העליון פי כמה וכמה מכל השנה בניקל נוכל להתקרב אל המלך שהמלך קורא אותנו לשוב אליו ויש יד פתוחה לקבל את תשובת אל הקבי"ה כמו שידוע מה שאמר בנפשי יושבר שמראש חודש אלול עד חנוכה מאיר ברקיע יד לקבל בעלי תשובה ובמילא זו החודש מסוגל מאוד להתגבר על יצריו ולחזור לאביו הוא הקבי"ה וכמו שאמר הרמב"ם המגיד מטרסק שאלול ראשי תיבות אינו ליה ועינינו ליה וזהו היום שמסוגל מאוד להכניע את היצר ולכן מתגבר היצר בכל כוחות שלא ליתן לו להתגבר עליו וכדברי הערבי נחל (פרשת אמור) וז"ל הקבי"ה ברוב רחמינו וחסדיו נתן לנו חודש אלול שהוא זמן בית דין ומעכב הקבי"ה כל כדו שבתוך כך נפיים להאם הקדושה בתורה ובמעשים טובים אכן השטן שיועד מזה מתחכם והולך בחודש אלול לפתות לבות בני אדם בחודש אלול יותר מכל השנה כי כל מה שהאדם מכין יותר את לבבו מתחזק יצרו יותר וכמאמר רי"ף כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו עכ"ל. ובמילא עליו לזכור איזה זמן אנו עומדים עכשיו ולא לאבדו בידים אלא לנצל את הזמן שיהיה לן הקבי"ה הירח ימים לבכות ולהתחנן אליו ולשוב אליו בתשובה שלימה.

המשך יבוא בשבוע הבא

ממעין השבת

ליקוטי דברים נחמדים בעיני שבת קודש

מדור זה נתנדב בשבוע זו ע"י מוה"ר אליעזר ווייס ה"ו - סגן ראה"ק דקהלתינו הק' לרגל אירוסיתו בתו עב"ח הבה"ח משה פריעדמאן נ"י ממצויני תלמידי ישיבה"ק

מאמר ב' את אשר תאפו אפו (שמות טז, ה), (א), אפיית חלות

ביום השבת, על ידי ה"ב חלות והשלחן כנועד, אנו ממשיכין הי"ג מכילין דרחמי לחם הפנים, כל מקום שנאמר פנים אינו אלא למזרח, היינו שנוריח ונאיר במדות, לבוא עלינו בכ"ט אמן.

וכן נהגו רבותיה"ק לערוך י"ב חלות: בזמירות דברי יואל (מנהגי ליל שבת קודש אות י"ב) כ': על השולחן היו ערוכות שתי חלות גדולות ארוכות ומשוכות כמין וא"ו.

ושמעתה מענין החלות בשב"ק בצורת וי"ן מאת מו"ז הגה"צ מנאנאש שליט"א, שפעם שאל את מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע איזה חלות יעשה בהשבתות שבחודש תשרי, אם לעשותן עגולות או ארוכות, והשיב לו מרן זי"ע שיעשו חלות ארוכות בצורת שני וי"ן, כרגיל בכל השנה. (מבאר השבת).

יש סברא לומר שענין י"ב חלות היינו דווקא מי שהוא בקי בחכמת הקבלה: בס' אלי רבה (סי' רע"ד אות א') מובא וז"ל: כתב

בשלי"ה (מס' שבת פרק נ"ב מצוה דף צ"ח ע"א) בשם כנפי יונה (ח"ב סי'

ג') שיש לעשות כ"ו לחמים כמספר השם, ובלי שבת מסדר על שולחנו י"ב, בשחרית ח', במנחה ד', במוצאי שבת ב', ובערבית ושחרית ומנחה נקט בידים ב' ובמוצאי שבת א', ועיי"ש מה שיאמר בכל פעם וסודות וכוונות לזה, על כן לא יעשה אדם אם לא שבקי בטוב חכמת הקבלה, גם בש"ס פרק כל כתבי אין רמז לזה ולא משמע הכי וכו'.

מה שנתפשט המנהג לקרות הפת של ש"ק בשם "חלה": אמרתי בזה אפשר כי הוא עפ"י דברי הזוה"ק (יתרו פח). בעי לסדרא פתורא בשבתא בגין דיתברכו פתוריה כל אינון שיתא יומא, וחלה"ה נטריקון ה'טריפני לחם ח'ק'. (משלי ל' ח) והטיבו בארץ הגר שקורין לה בלשון פשוט בשם בארבעס, והוא נגזר מתיבת ברכת והוא ג"כ מטעם הנ"ל.

והרביעי הקטן יעשנו משולב דמות הבדלה ויהי' ללות המלכה, וללחם משנה לסעודה ג' עכ"ל, (ועיין כך החיים מהגאון ר"ח פלאג"א סימן ל"ו אות מ"ה).

על מה התפלל אשה בעת הפרשת חלה:

בס' הגהות מיימוני (סי' ט"ז ודע"ה אות ז') כתב וז"ל ובכן נתן לה הקב"ה תאות לבה וארשת שפתיה בל מנע, ובכן תתפלל אשה בשעת שהמצוה בידיה ומקיימת אותה בהליכותיה, שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי ה' ויודעין שמו יתברך.

וגם תתפלל שהחלות יהיו נאפים יפה ומהודרים: עי' בס' אלף כתב (תכ"ח) שכתב: בסידור ישן נושן שהי' בקהלה קארלבורג מצאנו תחנות נפלאים, שהיה שם תפלה לאשה לאחר הפרשת חלה בערש"ק, שמתפללת היא שהשי"ת ישלח המלאך הממונה על הברכות הם החלות של שבת שייאפו יפה ומהודרים לכבוד ש"ק והוא פלא, ע"כ.

ג. י"ב חלות:

יש נוהגין לאפות לשב"ק י"ב חלות, ויש בזה כמה טעמים: א' שיהיה לו ד' לחמים לכל סעודה (אמרי פנחס), ב' כעין לחם הפנים שערכו בביהמ"ק שהיו י"ב לחמים (שער המולד), ג' זכר ללקיטת המן בערש"ק שהי' י"ב שכליות, ויש עושין הי"ב חלות נגד הי"ב שבטים...

ענין י"ב חלות: בס' ליקוטי מהרי"ח (סדר תהנות ליל שבת) כתב, שכינתא תתעטר בשית נהמי לסטר, עיין בעיין תפלה שלכאורה מי שאין לו י"ב חלות לא יאמר ג"כ החרוז שכינתא תתעטר בשית נהמי לסטר, אמנם מנהגם של ישראל לעשות את החלות קלועות, ויש בכל חלה ששה קליעות, ובשניהם הם י"ב ע"ש.

י"ב חלות מסוגל לשמירה: עיי' מ"ש כק"ז הגה"ק משאפראן

זצ"ל בספרו תורת א' (ח"ג

מכתב מ"ב) וז"ל: והנה מה ששאלת אודות הי"ב חלות, האמת אגיד שלא היתה כלל כוונתי לומר לך להתנהג כן בלרף בשבת קודש על י"ב חלות, כי מה אני שאבוא לומר זה לאחרים, כי גם מה שאני התחלתי לנהוג כן הי' בעת צרותינו שהיינו סגורים בפעסט, והשבתאי אז שבאשר שם בפעסט בודאי לא נשאר מי שיברך על י"ב חלות, ואולי יהיה זה התעוררות חסדי ה' לרחם עלינו בעת צרה, ומני אז נשאר אצלי מנהג זה, אבל ליעץ זה לאחרים איני כדאי עכ"ל.

י"ב חלות מסוגל לזש"ק: בספר דעת משה (קאזניץ,

פרשת תרומה בדיה ונתת על השולחן לחם וכו') כ' וז"ל: גם יש לומר ונתת על השולחן "לחם", הם הי"ב חלות, והשלחן, הרי י"ג, ועל ידי זה תוכל ג"כ להשפיע עליהם שפע מן הי"ג מכילין דרחמי. וכעת שאין לנו בית המקדש, ולא שולחן ולא לחם, אזי

א. מצותות:

כתוב ברמ"א סעיף א', נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת וי"ט והוא מכבוד השבת יו"ט ואין לשנות ע"כ. והיינו מלבד שהלישה ואפיה הוא מכלל כבוד שבת וי"ט כמו שמסיים לבסוף, עוד יש בזה טעם כדי לקיים מצות חלה לפי שאיבדה את אדה"ר שהיה חלתו של עולם שנברא בע"ש (מג"א).

ורמז אפיית חלות מרומז בפסוק: עי' ביאור הלכה (סי' רמב, בד"ה והוא מכבוד שבת) שכתב: "ויש לזה רמז בכתוב (שמות טז, ה) והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו וגו' את אשר תאפו אפו וגו', משמע דיש לאפות בע"ש להכין לשבת, גם בזמן הגמ' היה מנהג קבוע לזה כמו שהביא המג"א".

וכדאי לציין מה שמוזב בספר זכור לאברהם (עמ' רפב) בשם האדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל על ענין אפיית חלות: שמקובל מפי אחד מרבותיו שמקום שהרמ"א כתב "ונהגו ואין לשנות" יש לעשותו אפילו במסני"ש.

אודות מעלת אפיית חלות לכבוד שבת קודש הפליג הרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטראה זצוק"ל ואמר "כווייס נישט וויאזוי די גיהנם קען שולט זיין אויף אידישע פינגערס וואס באקן חלות לכבוד שבת...! דער זכות פון שבת וועט זיכער מגין זיין".

וגם מצינו בס' סדר היום: ובפרט בענין קניית הקמח לצורך השבת צריך להשתדל עליה מיום א' איזה יפה והגון לכבוד השבת ולא ימתין עצמו לקנות ביום ה' ואין צריך לומר ביום ה' שמה לא ימצא אותו ואם ימצא אולי לא תהיה כראוי כי עיקר השלחן הוא הלחם טוב ויפה.

וכתב הגרי"ע"ץ בסידורו עמודי שמים, צריך לאפות דווקא בערש"ק להיות חם ביום הלחוק דוגמת לחם הפנים שנאפין בערש"ק, והט"ז ביו"ד ס"י קע"ח כתב דכשמוציאים הלחמין מן התנור צריך להניח אותן מיד על השלחן משום כבוד שבת, והו"ד בהגהות חת"ס סימן זה, ובס' זכרון למשה הובא שהחת"ס הקפיד מאוד ע"ז, אמנם בליקוטי מהרי"ח כתב דלא ראה במקומותינו לנהוג כן.

ב. האם יפה מבית פלטר, וכמה חלות לעשות:

בס' מנהג ישראל תורה כתב: וגודל הענין שנשים יקחו חלה בכל ערב שבת תראה בתשובת משאת בנימין סימן א' תו"ד, וז"ל, יצא לנו הדין שאין למחות ביד הנשים הקונות עיסה מן הנחתום ישראל וכל אחת נוטלת חלה משלה בפני עצמה אם הוא כשיעור חלה, ואדברה צריך לקיים ולהחזיק מנהג כזי שבקל בלא טירחא תוכל כל אשה ליקח חלה בכל ע"ש, שכבר נהג לטול חלה בכל ע"ש הירושלמי דמסכת שבת אדם הראשון חלתו של עולם, וכו', וגרמה לו חוה מיתה לפיכך נמסרה מצות חלה לאשה כו', ואם נטריח לנשים ליקח קמח וללוש ולאפות שמה מתוך זה תניח ותבטל המצוה, לכך יש להניח אותן במנהגן אצל נחתום של ישראל ע"כ, (ועיי' פתחי תשובה יו"ד סימן שכו' סק"ב, שו"ת ארץ צבי סימן מ"ט).

ובספר קונטרס השבת כתב: המנהג בכל ישראל לאפות בבתיהם לחמים לכבוד שבת ולא יקנה פת פלטר אפילו אם הפלטר הוא ישראל, כי לכבוד שבת צריכין שיאפו בבית כדי שתקיים האשה מצות הפרשת חלה מג"א סק"ד. ועושין שלש חלות - גדול ובינוני וקטן, הבינוני לסעודת הלילה והגדול לסעודת היום להראות כי כבוד היום עדיף והקטן לסעודה שלישית (רמב"ם רע"א).

וכתב בא"ר בשם הכוונות דיש לאפות לשבת א' גדולה וא' קטנה וא' בינונית ובלי שבת יבצע על האמצעי, וביום על הגדול ובסעודה ג' על הקטנה ע"כ. וכתב בליקוטי מהרי"ח דלפנ"ה הטעם על מה שיש לבצוע ביום על הגדולה דכבוד היום עדיף, ובמקור חיים (מבטל חות יא"י) בקיצור הלכות סימן רע"ז מצאנו שכתב דיעשה ד' לחמים כל אחד גדול מחבירו

ברכת מזל טבא וגדיא יאה

ברגשת הלב מביעים אנו מיטב ברכותינו החמות בשמחת חברינו החשוב מופלג בתו"ש, תורת ה' כל מגמתו ושאיתו, עוסק במעשים טובים במדותיו הזוהבים לזולתו, בג' עמודי עולם אחוזו, לשונו עט סופר מהיר, ה"ה

כמר משה פריעדמאן נ"י

ממצויני תלמידי ישיבתנו הק'

בן מוה"ר הערשל הי"ו

~ שעומד תמיד לימינינו לעזור בהצלחת הגליון ~

= לרגל תת ה' שמחה במעונו באירוסיו למז"ט בשעטומ"צ =

עב"ג

הרבני הנגיד מוה"ר אליעזר ווייס הי"ו

אב"י בעיר קרית יואל יצ"ו

ויהא רעוא מקדם ה' שיזכה לבנות בית נאמן בישראל בבני מעליא, וחיי ארוכי, ומזוני רוחי, בשלימות הבריאות, וכט"ס.

המערכת

ממעין אבותינו

קורות ימי אבותינו באיראפא

ממעין הלכה

דינים הנוגעים למעשה הלומדים כעת בישיבתנו

דיני גזוז בשבת

נערך ע"י הרב הנאמן ר' נפתלי הערש קאהן שליט"א מו"ץ בקהילתנו בקרית יואל ור"מ בישיבתנו הק

א) אסור לתלוש אף שער אחד אף בידו ואם תולש ב' שערות בכלי הוא איסור תורה וי"א דאם א"צ להשערות אינו מן התורה ומוצוי יותר בבחורים שזקנם מתחיל לגדל אז עדיין רכים ונוחין יותר ליעקר ומוצוי שיהא פסיק רישא שיתלוש, ע"כ צריכין הרבה לזיזהר שלא למשמש בזקן הרבה.

ב) אם אינו תולש כל השער אלא חלק שער כגון מה שמצוי אם רואה ששער אחד נקשר ורוצה לתלוש אותו חלק שער עכ"פ ג"כ אסור (תולדות שמואל ופשוט).

ג) ע"כ אסור לסרק הפאות והזקן במסרק [קעמל] דהוי פסיק רישא דיתלוש, ואף "בידו" אם עדיין הם רטובים מצוי יוצר שיתלוש וצריך הרבה לזיזהר בזה.

ד) תולש נוצות מבשר עוף שכבר מבושל וי"א דאסור ג"כ מטעם גזוז וי"א דכיון שכבר מבושל ורואי לאכילה אין בו עוד משום גזוז ובידו שמותר לבשל ואז יתכן שקודם רוצה להסיר הנוצות, ולכאורה יש איסור משום גזוז, אמנם כיון דיו"ט הרי שרי אוכל נפש ע"כ שרי.

ה) גזוז צפרניו אסור משום גזוז ואותן שרגילין לנשוך צפרניהם צריכים הרבה לזיזהר בזה.

ו) תולש עור מושפתו, ומוצוי ביותר, אסור משום גזוז [וה"ה משאר מקומות שבי גופו].

ועי' ביאור הלכה דאף "בידו" יש בו איסור תורה כיון דהדרן הוא כן.

(אגב צריכין לעיור על דבר שמצוי שחמה פעמים נמשכים את עור שבשפתים ונטולין לתוך פיו ובעולם אותו והוא איסור גמור לבלוע "עור" של אדם, עי' רמב"ם פ"ב מוה" מאכלות אסורות הלכה ג' ובפ"ד הלכה כ"א.)

ז) אם רצה לנקות לכלוך מתחת הציפורן צריך לזיזהר שלא יגרד מגוף הציפורן דאסור משום גזוז אלא ידחוק הבשר שתחת הציפורן למטה ואז יוציא הכלוך.

ח) אם עוקצו בזקנו או בראשו ורוצה לחכך ולפעמים עי"ז יתלוש שערות מזקנו או קליפי עור דענדראפ"ס לכתחילה יזהר לחכך בנחת באופן שלא יהיה "וודאי" שיתלוש ואם מצערו הרבה יש מקילין כיון דאינו מכוין שיתלוש ואף דהוא פסיק רישא.

ט) ציפורן שפירשה קצת ומוצער אותו כגון דבכל פעם שנוגע באצבע זו לאיזה דבר יש לו צער אז אם כבר פירשה רוב שרי לתולשה ביד אבל לא בכלי, נמצא צדריך ג' תנאים להתייר, א' דווקא כשכבר פירשה רוב, ב' דווקא אם מצער אותו, ג' דווקא ביד.

י) ציצין דהיינו עורות קטנים שמצוי סביב הצפרניים בזה חמיר קצת דבכל ענין אסור לתלוש אותן.

א) הוא פלוגתא ריב"ש עם מוספות, דריב"ש סובר דנמלאת גזוז חייב מן המורה אף אם א"כ

לגופה, ומו"ל דקא א"כ לגופה.

ב) מנחת חינוך.

ג) תולדות שמואל.

ד) עי' טל מלאכות עמוד ש"ה.

ה) כיון דהוי פסיק דלא נימא ל' צמקום כער חפנל' וקולא ח"ש.

ו) דיש ג' דיעות בזה אופן מתקנין ירכי' ע"כ ל' גשיר' פ"י ש"כ ס"א להחמיר.

ורצחו אלפים ורבות מכלל ישראל, עמד ממשלת אונגארן ביד תקיפה נגד הרוצחים ועשה מלחמות רבות עם המוני הגוים לבל יהרגו שום אדם על ידיהם ונטלו את היהדות תחת חסותם, וגם ליושבי שאר המדינות אשר סביבות אונגארן (דויטשלאנד, עסטרייך, בעהמאן) היה להם לעיר מקלט אשר ינסו בו מהרוצחים, המלך קלמן נשא בעול ואחריות על כל יושבי ארצו, וכשבא הכומר וואלקמע"ר עם מחנה רוצחים יצא נגדו המלך עם חיילותיו והמלחמה פרצה בגלילות העיר "נייטרא" ובעז"ה ניצח המלך נגד נושאי הצלב וגרש אותם.

שלשה פעמים באו המוני הנוצרים לגבולות מדינת אונגארן, הראשון הוא הכומר וואלקמע"ר, השני הוא הכומר גוטשאל"ק עם חיילותיו, והשלישי הכומר אמיק"ו שבא עם שני מאות אלף איש להלחם ולהרוג היהודים באונגארן, ובכל אלו עמד המלך בתקפו לבל יתן רשות למשחית לבא אל בתי בני ישראל...

בשנת ד' תתקפ"ב ויקם מלך חדש אשר בו רוח טובה להטיב ליהודים והוא קייסער ענדרי"ע השני, בעת ההוא כבר היו היהודים ברום המעלה נשאו בעול בכמה עבודות במלוכה, ושלח הפויפס"ט מכתב חרמה אל הקייסער להעבירם מכנס וכמה פעמים סירב המלך לבקשתו עד כדי כך שהפויפס"ט הזהיר לו שאם לא יציית ינתן עליו חרם...

בשנת ד' תתקצ"ד מלך הקייסער בעל"א, ועשה כמה גזירות לטובת היהודים ואלו הם: א) גוי שהרג יהודי אחת דתו להמית ב' יד נכרי שהרימה נגד יהודי תקצוץ ג) עדות נגד יהודי הוא רק אם אחד מהעדות הוא גם כן יהודי ד) נכרי הגונב ילד יהודי להשמידו ח"ו, יענש כמי שגונב נפשות ועוד כמה גזירות טובות.

בשנת ה' ל"ט נתאספו כמה כומרים מעיירות רבות באונגארן באסיפה גדולה נגד היהודים ושם הוחלטו ביניהם לגזור גזירה על היהודים שיצריכו לילך עם געל"ע לאטע"ס, ואעפ"כ לא עלתה ידיהם, והקייסער ביטל הגזירה לאחר הפתם הגדולה.

(המשך בשבוע הבא א"ה)

בשבוע העל"ט הארכנו במטרת המדור, והתחלנו בקוצר אמרים לכתוב משנים שהתחילו יושבי הגולה לגור בארץ אונגארן אשר יושב באיראפא, והיות שנפל כמה טעותי הדפוס נחזור כאן בראשי פרקים.

= מדינת אונגארן =

(תקרא בספרי שו"ת ארץ הגור)

הידיעה הראשונה שנמצאה יהודים במדינת אונגארן הוא מה שנמצא בספר הזכרונות מעיר "שאפראן" בשנת ה' רפ"ו שבקשו מהשלטון בעלות על בית עלמין שנמצא שם וכתבו שם שנמצאו שם מציבות מעוד שש מאות שנים, נמצא שבוודאי דרו היהודים באונגארן שכבר מד' תרפ"ו או אפ"י מקודם לכן.

לאחר מספר שנים בשנת ד' תשט"ז מצינו במכתב שכתב רב חסדאי איבן ששפורט הידוע ממדינת ספרד כאשר השתדל להתקשר עם מלך הכוזרים, ובאמצע דבריו מזכיר היהודים שבאונגארן שהם יהיו לו האמצעים לשלוח הלאה המכתב למלך הכוזרים דרך רוסיא, וכנראה מדבריו כבר נמצאו שם כמה קהילות קדושות בישראל.

משם אין לנו שום ידיעות ממה שקרה ליהודי אונגארן עד שנת ד' תת"י שמצאו כתב עם פרטי העיר "עסטערגום" שהיה להם רב חשוב מאוד ולמדן ידוע, שניהל קהילתו ביד רמה.

בשנת ד' תתנ"ב גזר המלך (סענט-לאסלו) שעיקר אמונה באונגארן היא אמונת הנוצרית, וגזר על היהודים כמה גזירות להבדיל בין יהודים והנוצרים ומזה היה א' שלא יתחתנו יהודים עם נוצרים ב' אסור להם לעבוד בכל יום ראשון וכן ביום אידם ג) ולא ימצא ליהודי עבד נוצרי.

תוצאות הגזירה כמובן לא איחר לבא, היהודים התחילו לעסוק יותר ויותר במקדש וממכר, שלא היה באפשרות עבודת השדה בלי עבדים נוצרים, בשנת ד' תת"ס מילא מקומו מלך קלמן הראשון והוסיף רשעות על רשעותו וגזר שגם בכל שטר מקדש וממכר שיהודי רוצה לגבות מגוי צריך להיות אחד מהשני עדים נוצרי, ואם לא בטל השטר.

אבל בעת שנחרבו ונחקקו כמה וכמה קהילות קדושות בישראל עי"י מסע הצלב (קריין ציגלער) וישראל בכל מקומות מושבותיהם סבלו מצרות יגון ואנחה עי"י המוני הנוצרים וכומריהם שהרגו

ברכת מזל טוב לחברינו היקרים

~ עליה לתורה ~

הבה"ח יחיאל אלטר פאללאק ב"ר משה ברוך כלב עב"ג מו"ה נתן מאיר ליכטענשטיין הי"ו

הבה"ח ישראל גרין בהר"ר משה אלי עב"ג מוה"ר שלום אליעזר פרינקל הי"ו
הבה"ח אליעזר וויינבערגער ב"ר שלמה לייב עב"ג הר"ר מאיר צוויבל שליט"א
הבה"ח אלימלך באאש ב"ר בצלאל עב"ג מו"ה אהרן שאול סאנדל הי"ו
הבה"ח ליפא יואל דיספלער ב"ר פישל עב"ג מו"ה משה יוסף מיטעלמאן הי"ו
הבה"ח אשר אנשיל עקשטיין ב"ר צבי אלימלך עב"ג מו"ה עמרם טירנויער הי"ו

לרגל שעלו ונתעשרו בנזר התורה ועמדו על כור המבחן
אצל הרבנים הגאונים שליט"א ובראשם כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א

הבה"ח יחיאל אלטר הכהן פאללאק ב"ר משה ברוך כלב המיו"ל מו"ה נתן מאיר ליכטענשטיין הי"ו

הבה"ח יואל קאהן ב"ר נפתלי הירצקא, המיו"ל ישיעי בנימין ענגלענדער הי"ו
- על הלבנת רבתי לשתא -

הבחור ישראל יעקב גאלדענבערג ב"ר יוסף צבי הי"ו

- על יד ח"א -

~ לרגל אריסותיהם בשעטומ"צ ~

הבה"ח פנחס פילאפא ב"ר מענדל עב"ג מו"ה שלמה דוב איצקאוויטש הי"ו
הבה"ח משה פר"מ ב"ר הערשל עב"ג מו"ה אליעזר ווייס הי"ו
הבה"ח מרדכי דאנציגער ב"ר נחום עב"ג מו"ה נחום געווייך הי"ו

הפצת הגליון הזה תתגדב עי"

הרבני הנגיד מוה"ר גרשון מענדל ניימאן הי"ו
לע"נ ר' יחיאל מיכל ב"ר יוסף - י"ב אלול